

BECKY CHAMBERS

**YLISTYS
KAINO-
LATVOILLE**

MUNKKI JA ROBOTTI 2

SUOMENTANUT KAISA RANTA

HERTTA KUSTANNUS
HELSINKI

Copyright © 2022 by Becky Chambers

All rights reserved.

Published by agreement with The Gernert Company, New York,
and Licht & Burr Literary Agency, Copenhagen.

Englanninkielinen alkuteos *A Prayer for the Crown-Shy* (Monk and Robot 2)

Suomenkielinen laitos © Kaisa Ranta & Hertta Kustannus Oy 2025

Kirjallisuuden vientikeskus FILI on tukenut tämän kirjan kääntämistä.

ISBN 978-952-406-069-1

KL 84.2

Kansi: Feifei Ruan / Tor.com

Taitto ja kannen muokkaus: Tuija Lappalainen

Painopaikka: Printon, Tallinna 2025

Kaikille, joilta on päämäärä hukassa

Ylistys olkoon Vanhemmille.
Ylistys Säikeiden Trikillille.
Ylistys Elottoman Grylomille.
Ylistys Kierron Boshille.

Ylistys olkoon heidän Lapsilleen.
Ylistys Rakennetun Chalille.
Ylistys Mysteerien Samafarille.
Ylistys Pienten Ilojen Allalaelle.

He eivät puhu, vaan silti tunnemme heidät.
He eivät ajattele, vaan silti tottelemme heitä.
He eivät ole niin kuin me.
Me olemme lähtöisin heistä.

Olemme Vanhempien työtä.

Teemme Lasten työtä.

Ilman rakentamista on mahdotonta paljastaa mysteereitä.

Ilman tietoa mysteereistä rakennettu romahtaa.

Etsikäämme sitkeyttä pyrkiä molempiin, sillä näin me
rukoilemme.

Ja ottakaamme vastaan pienet ilot, sillä ilman niitä
meiltä uupuu sitkeys.

– *Kuuden Oivalluksia*,
Länsi-Pukinmaan laitos

1

MAANTIELLÄ

Umpimetsään häipymisessä on sellainen juttu, että jollei satu olemaan aivan erityinen ja hyvin harvinaislaatuinen ihminen, ymmärtää varsin pian, miksi ihmiskunta hylkäsi mainitut metsät alun alkaenkin. Talot on keksitty erinomaisista syistä, samaten kengät, vesijohdot, tyynyt, lämmittimet, pesukoneet, maalit, lamput, saippua, kylmäkoneet ja kaikki muut lukemattomat vempaimet, joita ilman elämää on vaikea edes kuvitella. Sisarus Dexille oli ollut tärkeää – elintärkeää – nähdä maailma sellaisenaan, ilman ihmistekoisia rakenteita, ymmärtää luita ja ytimiä myöten, että elämä oli äärettömän paljon muutakin kuin mitä neljän seinän sisällä tapahtui ja että jokainen ihminen oli tosiaan vain vaetetettu eläin, luonnonlakien ja onnen oikkujen armoilla siinä missä kaikki muukin koko maailmankaikkeudessa koskaan elänyt ja

kuollut. Mutta heti polkaistuaan vankkurinsa erämaasta maantielle Dex oli suunnattoman helpottunut siitä, että pääsi taas yhtälön toiselle puolelle – sille, jossa ihmiset olivat tehneet olemassaolosta niin mukavaa kuin teknologian avulla vain saattoi kestävästi tehdä. Dexin härkäpyörän renkaat eivät enää juuttuneet vanhan öljytien murtuneisiin kappaleisiin. Kaksikerroksiset, täyteen pakatut vankkurit eivät enää keikkuneet hänen hinalessaan niitä pitkin juurakoiden marssin ja maaperän vaelluksen repimää kaoottista pintaa. Ei enää ryömiviä oksia takertumassa hänen vaatteisiinsa, ei kaatuneita puita aiheuttamassa ongelmia, ei merkitsemättömiä risteyksiä, joita saattoi vain pysähtyä tuijottamaan kauhuissaan. Sen sijaan oli kermanvaalea päällyste, sileä ja lämmin kuin voi, ja tien varrella ihmisten toisilleen tekemiä kylttejä siitä, mistä löytyi lepopaikka, ruokaa tai seuraa.

Seuraa Dexillä tietysti oli jo. Nukakas käveli hänen vieressään, ja sen väsymättömät mekaaniset jalat pysytelivät vaivatta pyörän tahdissa. ”Täällä on niin... huolella parturoitua”, robotti hämmästeli katsoessaan tien ja metsän välistä saumaa. ”Tiesin sen kyllä, mutten ole koskaan ennen nähnyt tätä omin silmin.”

Dex katsoi pientareella rönsyileviä tuuheitä saniaisia ja hämähäkinseittien koristelemia villikukkia, jotka tien reuna piti juuri ja juuri aisoissa. Jos *tämä* oli Nukak-

kaan mielestä parturoitua, hän ei osannut kuvitellakaan, mitä robotti tuumisi ruusutarhasta tai puistosta.

”Oho, ja katsohan tuota!” Nukakas kiirehti härkäpyörän edelle kolisten joka askeleella. Se pysähtyi tienviitan eteen ja nosti saranoidut kätensä himmeän hopeisille lanteilleen lukiessaan ääneti sen tekstiä. ”En ole koskaan ennen nähnyt näin helppolukuista kylttiä”, se huikkasi. ”Ja vieläpä näin *kiiltävää*.”

”Niin no, emme ole missään raunioissa”, Dex sanoi hieman hengästyneenä noustessaan loivan rinteen huipulle. Hän mietti, suhtautuisiko Nukakas tällä tavoin *jokaiseen* näkemäänsä ihmisen tekemään esineeseen. Toisaalta ehkä oli vain hyvä, että joku arvosti syrjäseutujen sivuteiden ja hätäisesti tulostettujen tienviittojen vaatimaa käsityötaitoa. Sellaisten esineiden aikaansaaminen vaati aivan yhtä paljon vaivaa ja miettimistä kuin mikä tahansa, mutta keräsi harvoin ylistystä niiltä, jotka näkivät niitä joka päivä. Ehkä ansaittujen kiitosten jakeminen oli täydellinen työ sellaiselle, joka ei ollut henkilö ollenkaan.

Nukakas kääntyi katsomaan Dexiä hymyillen niin leveästi kuin sen kulmikkaat metallikasvot suinkin sallivat. ”Tämä on oikein hieno”, se sanoi osoittaen tekstiä, jossa luki KANTO – 30 KM. ”Erinomaisen siistiä jälkeä. Hiukan ohjailevaa tosin, eikö sinustakin?”

”Miten niin?”

”No sehän vie matkasta spontaaniuden. Jos keskityy kulkemaan tienviitalta toiselle, ei jää tilaa onnekkaille sattumille. Mutta toisaalta eipä minulla ole tätä ennen ollut mielessäni selkeitä päämääriä. Erämaassa minä vain *kuljeskelen*.”

”Suurin osa ei vaeltele kylien välillä ilman hyvää syytä.”

”Miksei?” Nukakas kysyi.

Dex ei ollut oikeastaan miettinyt sitä aiemmin. Hän ohjasi pyörää viitan osoittamaan suuntaan ja Nukakas tuli taas kävelemään hänen vierelleen. ”Jos lähettyvillä on kaikki mitä tarvitsee”, Dex sanoi, ”ei ole mitään syytä lähteä. Vaatii paljon aikaa ja vaivaa mennä jonnekin muualle.”

Nukakas nyökäytti päätään kohti vankkureita, jotka rullasivat uskollisesti Dexin härkäpyörän perässä. ”Sanoisitko, että noissa on kaikki mitä tarvitset?”

Sanavalinta ei jäänyt Dexiltä huomaamatta. *Mitä ihmiset tarvitsevat?* kuului mahdoton kysymys, joka oli saanut Nukakkaan vaeltamaan erämaasta robottikunnan edustajana, eikä Dexillä ollut aavistustakaan, miten Nukakas voisi saada siihen tyydyttävän vastauksen. Hän tiesi, että kuulisi kysymystä loputtomiin sinä määräämättömänä aikana, joka heiltä kestäisi kulkea kahdestaan ihmisten asuttamien Pangan alueiden halki. Ja ilmeisesti Nukakas aikoi aloittaa saman tien.

”Aineellisesti kyllä, suurin piirtein”, Dex vastasi kysymykseen vankkureista. ”Ainakin arkisessa mielessä.”

Robotti katsoi niska kenossa kulkupelin katolle si-
dottuja säilytyslaatikoita, ja vankkureiden sisällä kalisi ja
heilui vielä lisää tavaroita. ”En taitaisi haluta matkustaa
kovin paljoa, jos minun pitäisi kuljettaa *kaikki tuo* mu-
kanani.”

”Vähemmälläkin pärjää, mutta pitää tietää, mihin on
menossa”, Dex sanoi. ”Pitää olla varma, että määränpääs-
sä on ruokaa ja suojaa. Ja juuri siksi teemme tienviitto-
ja.” Hän vilkaisi Nukakasta merkitsevästi. ”Muuten pää-
tyy viettämään yönsä jossain luolassa.”

Nukakas nyökkäsi Dexille ymmärtäväisesti. Ras-
kaasta noususta Hirvaslaelle oli kulunut jo yli viikko,
mutta se tuntui yhä Dexin ruumiissa eikä hän ollut pei-
tellyt sitä. ”Siitä tulikin mieleen, sisarus Dex”, Nukakas
sanoi. ”En voinut olla huomaamatta, että tienviitan mu-
kaan Kantoon on vielä kolmekymmentä kilometriä, ja –”

”Niinpä, alkaa olla myöhä”, Dex säesti. Matka ei olisi
kovin paha, mutta kermanvalkeasta maantiestä huoli-
matta he olivat yhä syvällä metsässä eivätkä olleet koh-
danneet tiellä ketään. Ei ollut muuta syytä jatkaa matkaa
pimeässä kuin kärsimättömyys, ja vaikka Dex odotti in-
nolla oikeaan kylään pääsemistä, juuri nyt hiljaisuus ja
lepo kuulostivat paremmalta.

He pysäköivät tien viereen juuri tätä tarkoitusta

varten raivalulle yksinkertaiselle aukiolle, ja sitten Dex ja Nukakas pystyttivät yhdessä leirin. Kaksikko oli viime päivinä löytänyt puuhaan sanattoman rytmin. Dex varmisti kaiken pyörivän lukitukset, Nukakas pystytti vankkurien ulkoseinästä avautuvan keittiön, Dex haki tuolit, Nukakas sytytti tulen. Mistään ei tarvinnut enää keskustella.

Kun Nukakas oli kytkemässä biokaasusäiliötä tulipataan, Dex tarttui taskutietokoneeseensa ja avasi viestilaatikkonsa. ”Oho”, hän sanoi.

”Mitä nyt?” Nukakas kysyi kiinnittäessään metalliputkea kaasusäiliön venttiiliin.

Dex silmäili viestin toisensa perään. Hän ei ollut ikäpäivinä saanut näin paljon postia. ”Todella moni tahtoo tavata sinut”, hän sanoi. Se ei ollut tyystin odottamatonta. Heti kiivettyään alas vuorelta ja saatuaan jälleen satelliittiyhteyden Dex oli lähettänyt viestit kyläneuvostolle, Luontovartiostolle, luostariverkostolle ja kaikille muillekin tahoille, jotka oli suinkin keksinyt. Robotit olivat ottaneet yhteyttä ihmisiin ensimmäistä kertaa sitten Heräämisen, eikä sellaista kerta kaikkiaan voinut jättää salaisuudeksi tai yllätykseksi. Nukakas oli tullut tapaamaan ihmiskuntaa kokonaisuutena; Dex oli välittänyt uutiset koko ihmiskunnalle.

Ei kai mikään ihme, Dex ajatteli, että kaikki olivat kirjoittaneet takaisin.